

Bulbs - J. N. Santaaulàlia

Josep Navarro Santaaulàlia (Banyoles, 1955) s'ha consolidat en pocs anys com un autor personal i alhora polivalent: ha practicat amb rigor la poesia, l'assaig i, últimament, la narrativa. Després de *Terra negra*, una àgil novel·la d'aventures i iniciació situada en plena guerra carlina, acaba d'aparèixer *Bulbs*, novel·la psicològica que, amb l'excusa d'un cas policíac, explora les ombres d'una guerra conjugal, és a dir, soterrada.

El fet que el narrador sigui un protagonista fa evident el divorci –mai més ben dit– entre les idees i les paraules. Un home sense antecedents penals, aparentment bonhomíós, és sospitós d'un crim passional. Ara bé, la seva devastació sentimental resulta perceptible tan sols en la intimitat. El bulb és la metàfora que dona unitat al llibre: planta latent, que es desenvolupa sota terra i que floreix amb tota la potència del silenci i la concentració. Tractament de bulb reben també la decepció, la sospita i les pulsions callades del jardiner protagonista, que concilia fredor i sensibilitat.

Bulbs és un llibre travat fins a extrems inusuals: tots els gestos, els pensaments i les converses giren a l'entorn de quatre o cinc subtemes: la família, el veí, l'adulteri, el jardí, els fills impossibles. La trama s'encadena amb una cadència lenta i irresistible, com una espessa xarxa de sentit, a la manera d'un conte d'E.A Poe; *El cor delator*, per exemple, amb el qual manté alguna coincidència. El fet que tot el llibre sigui segregat per una sola veu impedeix el contrast que podria aclarir els fets: el sospitós, ¿es troba tan sotmès al destí com ens vol fer creure?

Després de llegir aquest llibre, el lector tendeix a pensar que J. N. Santaaulàlia pot escriure el que vulgui. Domina l'art de la frase curta –sovint sense verb–, del diàleg suggerent, de la descripció breu i funcional, lliure de treves i excursos. El personatge ocult no és el sospitós –com és llei a les novel·les policíacques–, sinó l'inspector. Potser per això el desenllaç és absent del llibre: resulta exterior al protagonista, i exterior significa no escrit. El final obert es pot entendre, en aquest cas, com un refús de l'autor a la vanitat narrativa, com una renúncia –delicadesa de jardí zen– a cloure el llibre amb un joiell argumental.